

КЫРГЫЗДЫН АТАКТУУ ИНСАНДАРЫ

УЛУУ АКЫН ТЕМИРКУЛ – УЛУТТУК ТАБЫЛГА

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН УЛУУ АКЫНЫ

ТЕМИРКУЛ ҮМӨТАЛИЕВГЕ

115 ЖЫЛ

Темиркул Үмөталиев – кыргыз адабиятынын классиги, Кыргыз элинин улуу акыны, Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты, Улуу Ата Мекендик согуштун ардагери, элдин сыйына ээ болгон көрүнүктүү коомдук ишмер. Акындын чыгармачылык өмүрү кыргыз элинин тагдыры менен ажырагыс байланышта болгон.

Темиркул Үмөталиев Жаңы-Жол районуна караштуу Тоо-Жар айылында 1908-жылы туулган. 1925-жылы Темиркул Үмөталиев Ак-Суудагы жетим балдар үйүндө тарбияланып, андан кийин 1929-жылы Жалал-Абаддагы педагогикалык окуу жайын бүтүргөн. Ноокат районунда эки жыл мугалим болуп иштеп, кызыл үйдүн башчысы жана райком комсомолдун бөлүм башчылык кызматтарын аткарган.

1928–1929-жж. техникумда окуп жүргөндө Т.Үмөталиевдин кабарлары «Ленинчил жаш», «Кызыл Кыргызстан» гезиттерине үзбөй чыккан. 1931-жылы Фрунзеге келип, обком комсомолдун аппаратында бөлүм башчы болгон. 1932-ж. акын КПССтин мүчөлүгүнө өтөт. 1934–1935-жж. Араван МТСинде сая-

сий бөлүмдүн начальнигинин комсомол иштер боюнча жардамчысы болот. Бул иште акын 1935-жылга чейин иштеп, андан кийин «Кыргызстан пионери», «Ленинчил жаш», «Кызыл Кыргызстан» газеталарында редактор, редактордун орун басары, бөлүм башчылык кызматтарды аткарат.

Темиркул Үмөталиев жана Жоомарт Бөкөмбаев, 1928-ж.

Акындын биринчи ырлары 1931-ж. басмадан чыккан жана биринчи китеби 1935-ж. жарык көргөн. Темиркул Үмөталиев өзүнүн балалык учурундагы оор күндөрдү, алгачкы билимге умтулган мезгили жөнүндө «Туура тарбия — турмушка жол», «Кылчайып артка карасак», «Өткөн өмүр, баскан жол» деген эскерүүлөрүндө кеңири баяндап кеткен.

Темиркул Үмөталиев жана
Алыкул Осмонов, 1934-ж.

Эмгекчилердин көргөн күнүн, тарткан азабын кыйла ачык көрсөткөн. 1935-1936-жж. Т.Үмөталиевдин эки ырлар жыйнагы жарык көрөт. Акын басма сөздөргө жарыяланган алгачкы эле ырларында жаңы замандын эркин эмгегин, жаңылыктарын даңазалоого аракеттенген. 1930-жылдардагы поэзиясында эмгек темасы басымдуу орунду ээледі.

Ырлар сыйнагы
(1935ж.)

Темиркулдун
ырлары (1936ж.)

Ырлар сыйнагы
III китеп (1938ж.)

Суу бөкөндө
(1939ж.)

Турагбай (1938ж.)

Гүлдөр өшкөсү
(1938ж.)

Эмгек өмүр
1939ж.)

Суу бөкөндө
(1939ж.)

1932-ж. Темиркул Үмөталиев Ташкентте, андан кийин 1936-ж. Москвадагы журналистика боюнча Коммунисттик институтун бүтүп келген. 1934-ж. жаш акын Максим Горькийден СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү деген күбөлүгүн колуна алат. Алгандардын арасында - Касым Тыныстанов, Жоомарт Бөкөнбаев, Темиркул Үмөталиев, Кубанычбек Маликов, Касымалы Жантөшев, ж.б. болгон. Фрунзеге келгенден кийин Темиркул Үмөталиев республикалык журнал-гезиттер менен чыгармачылык менен иштеше баштайт.

1935-жылы Темиркул Үмөталиев Ысык - Көл облусун кыдырып, элдик талант-манасчыларды, дастанчыларды, төкмө акындарды издеп жүрөт. Ысык-Көл облусунун Тоң районунда Саякбай Каралаев менен таанышат. Ал учурда Тоң районунун айыл башчысы болуп иштеген. Ошол мезгилден баштап Темиркул Үмөталиевдин жетекчилиги астында «Манас» эпосунун Каралаевдин толук вариантын жазуу башталат. 1938-жылы Темиркул Үмөталиев Саякбай Каралаевди

Кыргыз ССРинин Жазуучулар Союзунун катарына кабыл алган.

1937-1941-жж. чейин Темиркул Үмөталиев Кыргыз ССР Жазуучулар союзунун төрагасы болуп иштейт. Ошол жылы акын Москвадагы СССР Литфондунан бир нече акча каражат бөлүштүртүп Фрунзеге алып келет. Акындын демилгеси менен республикада биринчи жолу «Манас» эпосу менен көп деген кенже эпостор жыйналып-жазылып басмадан чыгарылат. Алардын арасында - «Курманбек», «Жаныш - Байыш», «Эр Төштүк», «Саринжи-Бөкөй», «Олжобай менен Кишимжан», «Кедейкан» ж.б. Эгерде бул иштер өз убагында жасалбаса, анда Улуу Ата Мекендик согуш башталып өтүп кеткенден кийин дастан-

дарыбыздын тагдыры белгисиз болмок.

Ушул жылдарда Темиркул Үмөталиев Кыргыз ССР Жазуучулар союзуна бир топ манасчылар, акындар жана таланттуу кыргыз жазуучуларды кабыл алып республиканын жазуучулар уюмун бир далай кеңейтип сапатын да байытат. Жазуучулар уюмуна *Алыкүл Осмонов, Мидин Алыбаев, Райкан Шүкүрбеков, Тазабек Саманчин, Мукай Элебаев, Абдрасул Токтамушев, Касымбек Эшмамбетов, Жусуп Турусбеков, Ясыр Шиваза ж.б. акындар менен драматургдар* кабыл алынат. Ошондой эле *Осмонкул Бөлөбалаев, Алымкул Үсөнбаев, Саякбай Каралаев, Атай Огонбаев, Калык Акиев, Абдыкалык Чоробаев ж.б.* төкмө-акындар, манасчылар, дастанчылар жана комузчулар алынган.

Темиркул Үмөталиев Кыргыз ССР Жазуучулар союзунун төрага убагындагы (1939 ж.)

1-чи катар (астында, сол жақтан оң жақка): Саякбай Каралаев, Абдрасул Токтомушев, Темиркул Үмөталиев, Алымкул Үсөнбаев. 2-чи катар: (үстүндө, сол жақтан оң жақка): Калык Акиев, Атай Огонбаев, Жусуп Турусбеков, Кубанычбек Матиков, Ясыр Шиваза. 1939 год.

Отузунчу жылдардын экинчи жарымында Темиркул Үмөталиевдин чыгармачылык ишинде акындык чеберчилик жагынан жемиштүү болгон. Акындын «Туратбай» (1938ж.), «Айсулуу» (1941ж.), «Махабат» поэмалары, «Гүлдөрдүн өлкөсү» (1938ж.) деген ыр жыйнагы чыгат.

Ошол мезгилде балдар үчүн да чыгармалар жаралат - «Алп каракуш» (1940ж.), «Токумаш мерген» (1940ж.), «Күч бирдикте» (1954ж.) ж.б. Ушул сыяктуу ырлар жыйнагы, поэмалары, балдарга арналган чыгармалары согушка чейин эле журтчулукка кеңири белгилүү болуп калды.

Улуу Ата Мекендик согуш башталганда Темиркул Үмөталиев брону болсо да душман менен салгылашууга фронтко кеткен. Темиркул Үмөталиев Калинин, Түндүк Кавказ, Кавказдын ары жагындагы, 2-чи, 3-чү, 4-чү Украина фронтторунун курамында согушкан. Ал Калинин (Тверь) облусу, Түндүк Кавказ, Түштүк Украина, Молдавия, Румыния, Болгария, Югославия, Венгрия, Австрияны бошотконго катышкан, жарадар, контузия болгон. Темиркул Үмөталиев “Кызыл Жылдыз” ордени, “Кавказды коргоо үчүн”, “Будапештти алуу үчүн”, “Германияны жеңип чыгуу үчүн” медалдары

менен, “Улуу Ата Мекендик согуш ордени” менен сыйланган.

Улуу Ата Мекендик согуш башталгандан аяктаганга чейин акын калемин таштаган жок. Аягы бүтпөгөн «Баатыр» поэмасын алаамаг күндөрү бүтүп, басмага тапшырган. Согуштагы кыргыз жоокерлеринин эрдиктерин даңазалаган «Үч баатыр жөнүндө ыр», «Болотбек», «Акыркы ок» деген сыяктуу ырларды жана фронттук турмушту ачык чагылдырган лирикаларды жазган. Согуштун катаал күндөрү акындын чыгармачылыгына өчпөс изин калтырган.

Темиркул Үмөталиев Украина фронтунда. 1944 жыл.

Фронт, 1944-ж.

ЖЕР КҮЙҮП ЖАТАТ

Жердинбетинкызылжалын каптады,
Койдой жайнап, танк тебелептады.
Баарынан да батып кетти жаныма
Биздин жерде, биздин кандын акканы..

Уккун жердеш, уста болсоң ок жаса,
Ким болсоң да билгин жоого көр каза.
Самолёт, танк, кийим, тамак баарын бер,
Жерди сакта душман менен кармаша.

Аскер болсоң: ар бир окту түз аткын,
Найзаңды сун, алга карай узаткын.
Куу душманды, жеткир аркы Берлинге,
Артка жылба, акса мейли, кан аксын!...

Өзүң издеп тапкын дагы дабасын,
Айыктыргын жүрөгүмдүн жарасын!
Бошот жерди, күйүп жаткан өрттү өчүр,
Тындыр, жердеш, энебиздин санаасын!

1942-ж.

1953ж.

1954ж.

1956ж.

1960ж.

Москвада 1958-ж.

Москва. Кыргыз искусствосунун жана адабиятынын элчи декадасы. 1958-ж.
Темиркул Умбеталиев сол жагынан экинчиси; оң жагынан экинчиси белгилүү катарманчу
Татьяна Стрешнева

Москва. 1958-ж.

Темиркул Үмөталиев кыргыз жазуучулары менен (Сооронбай Жусуев, Мидин Алыбаев, Байдылда Сарногоев, Муса Жангазиев, Качкынбай Осмоналиев, 1950-жж.)

Сол жактан биринчи катарда: Темиркул Үмөталиев төртүнчү, Касымалы Жантошев, Абдрасул Токтомушев, Аалы Токомбаев, Төрөбай Кулатов, Муратбек Рыскулов, Күлүйпа Кондучалова, Токтоболот Абдумомунов, Сооронбай Жусуев Сол жактан экинчи катарда: Мухтар Борбугулов, Чынгыз Айтматов, Саткын Сасыкбаев, Байдылда Сарногоев ж.б. (1960-чи жж.).

Темиркул Үмөталиев Касымалы Жантошев, Мухтар Борбугулов менен китепканада. (1950-чи жж.)

1946–1947-жж. жана 1951 – 1952-жж. Темиркул Үмөталиев Кыргыз Республикасынын Жазуучулар партия уюмунун секретары болуп иштеген. Ошол жылдары акын «Советтик Кыргызстан» журналында (акырында «Ала-Тоо» журналы) жигердүү иштеп, коомдук ишти да чыгармачылык менен катар ала жүргөн.

Улуу Ата Мекендик согуштан кийин акындын үч томдук жана эки томдук жыйнактары чыгып, анын арасында “Мекен күүсү”, “Гүл турмуш жөнүндө ырлар”, “Жүрөк эргүүсү” жана “Кубат”, “Ак алтын”, “Жыпар”, “Каныбек” поэмаларында Советтик Кыргызстандын эмгекчилери-

нин, жумушчуларынын, колхоздук дыйкандарынын жана интеллигенциянын талыкпай иштеген эмгегин даңазалаган.

1952-ж. июль айында Фрунзе шаарында “Манас” эпосун изилдөө боюнча Бүткүл Союздук конференцияда Темиркул Үмөталиев активдүү катышкан. Акын кыргыз элинин улуу эпосун эзелки чыгарма катары сактап калуу жагынан эң чоң салымын кошкон. Бул конференцияда белгилүү казак элинин жазуучусу, илимпоз жана “Манас” эпостун кызуу жактоочусу **Мухтар Ауэзов** да катышкан эле. Натыйжасында Темиркул Үмөталиев менен Мухтар Ауэзовдун аралыгында достук мамиле жаралган.

Султан Темирбек Үмөталиев жана Саякбай Каралаев. В центре - Темирбек Үмөталиев и Саякбай Каралаев.

Россиядан келген эпос изилдөөчүлөр менен чогуу Темиркул Үмөталиев жана Саякбай Каралаев. Фото: 1962-чи ж.

Темиркул Үмөталиев жана Саякбай Каралаев. Фрунзе, 1967-ж.

1954-ж. декабрь айында Фрунзе шаарында СССР Илимдер Академиясындагы Кыргыз филиалынын негизинде Кыргыз ССРнин Илимдер Академиясы түзүлгөн, анда “Манас” эпосун изилдөө жагынан биринчи жолу илимий борбор ачылган. Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинин Биринчи катчысы Исхак Раззаков Темиркул Үмөталиевге академик болгонго сунуш берген: “Темиркул Үмөталиевич, сизди академик болсун деп сунуштайбыз”, - десе, ал: “Ырахмат, мен акынмын, акын боюнча эле калайын,

бирок Илимдер Академиясында “Манас” изилдөө борбору ачылсын, деп сурайт элем”. Ошентип, **Манастануу сектору** деп атап, Темиркул Үмөталиев Кыргыз ССРнин Илимдер Академиясында бөлүмдүн ачылышына себепкер болгон. “Кыргыз Академиясынын фондусунда Саякбай Каралаевден жазылып алынган жарым миллион сапка жакын “Манас” эпосунун үч бөлүмү бар”.¹

Темиркул Үмөталиев Токтогул Сатылгановдун атын түбөлүккө калтырыш үчүн зор салымын кошуп улуу акындын мурасын сактоого жана изилдөөгө көп эмгегин жумшаган. 1964-ж. **Токтогул Сатылгановдун 100-жылдыгына** карата Кыргыз ССРнин Өкмөтү Токтогулдун мурасын жыйноо-сактоо боюнча ССРнин Жогорку Советинин Президиумунун төрагасы Төрөбай Кулатовдун жетекчилиги менен Темиркул Үмөталиев анын орун басары болуп дайындалган. 1967ж. Темиркул Үмөталиев Республиканын Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгын уюштурууга да демилгечи болгондордун бири эле. Андан соң Темиркул Үмөталиев Кыргызстандагы негизги ГЭС Токтогулдун атына ыйгаруу боюнча демилгечилердин башында турган.

Токтогул Сатылгановдун 100 жылдык мааракесинде. Трибунада: Темиркул Үмөталиев. Президиумда: Кубанычбек Маликов, Алымкул Үсөнбаев, Гүлсара Сатылганова (Токтогулдун кызы), Касымалы Жантошев. (1964-ж.)

¹Манас. I китеп. Кыргызмамбас. Фрунзе, 1958, 14-б.

Токтогул ГЭС курулушунда, 1967-ж.

Элдик оозеки-поэтикалык мурастын таланттуу пропагандисти жана көрүнүктүү коомдук ишмер катары Темиркул Үмөталиев Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана маданий, илимий ишмерлердин сыйына ээ болгон. **Исхак Раззаков, Турдакун Усубалиев, Ахматбек Сүюмбаев, Төрөбай Кулатов, Абды Сүөркулов, Кулийпа Кондучалова, Абсамат Масалиев, Иса Ахунбаев, Болот Юнусалиев, Курман-Гали Каракеев, ж.б. Темиркул Үмөталиевдин** кыргыз адабияты, поэзиясынын жана биздин өлкөбүздүн маданий турмушунун өнү-

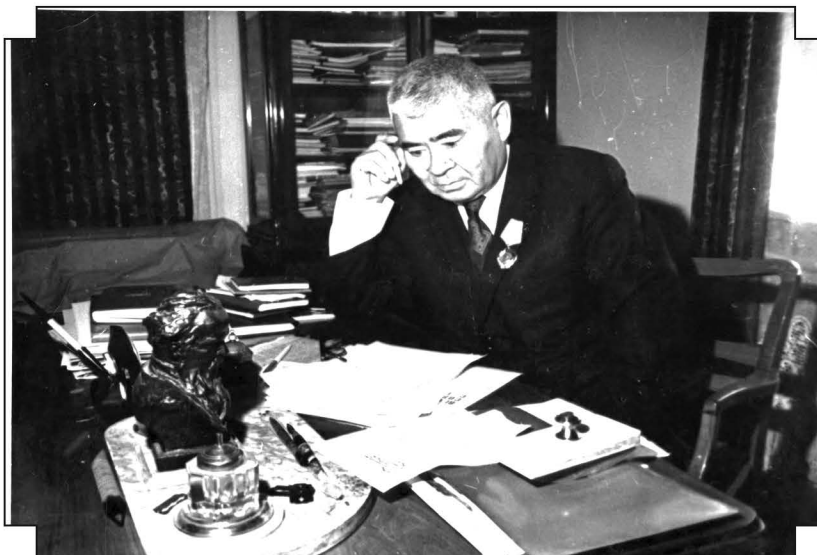
гүшүнө кошкон салымын жогору баалашкан. Кыргыз ССРинин Коммунисттик партиясынын Борбордук Комитетинин Биринчи катчысы Турдакун Усубалиев мындай жазган эле: “*Темиркул Үмөталиев өз заманынын, совет доорунун чыныгы эр жүрөк, патриот уулу эле. Ошондуктан, акын Темиркул жүрөгү сокпой калганга чейин улуу өлкө деп эсептелген көп улуттуу советтик түзүлүштү, элдердин ортосундагы интернационалдык достукту, ынтымакты, эл-жерди сүйүүнү, ак эмгекти, тазалыкты жана ар-намыстуулукту даңктап жүрүп өттү*”. (Темиркул. “Журт агасы Темикем”. Бишкек, 2003, 8-б.).

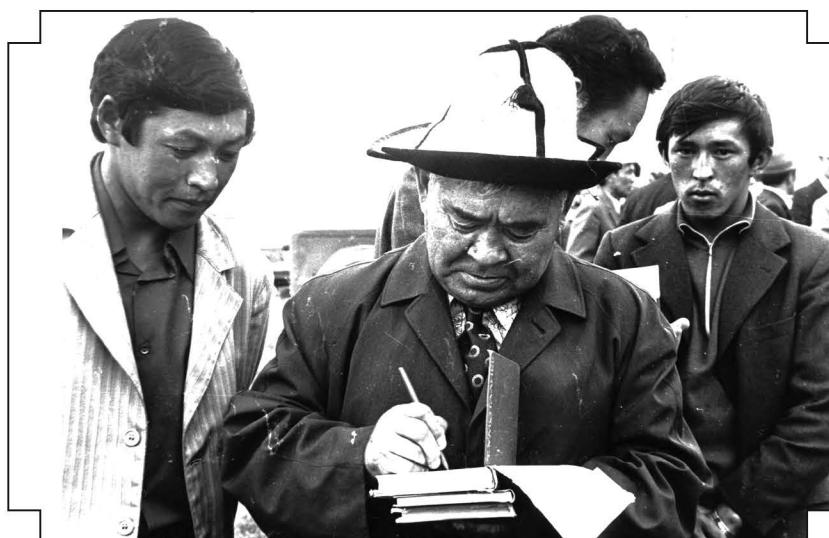
Сол жактан: Түгөлбай Сыдыкбеков, Темиркул Үмөталиев, Касымалы Байлинов, Аалы Токомбаев, Ясыр Шиваза

Темиркул Үмөталиев совет жана орус классикалык адабиятынын таланттуу котормочусу болгон. Ал А.С. Пушкиндин, М.Ю. Лермонтовдун, Н.А. Некрасовдун, В.В. Маяковскийдин, Н.С. Тихоновдун, Я.В.

Смеляковдун, Я. Купала, Н.П. Бажандын ж.б., ошондой эле дүйнөлүк классика поэзиясы - Алишер Навои, Абулькасим Лахути, Мирзо Турсун-заде, Эми Сяо ж.б. жазуучулардын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

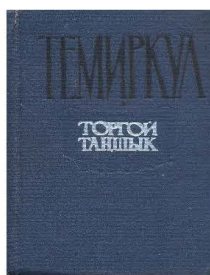
Темиркул Үмөталиев иш үстүндө

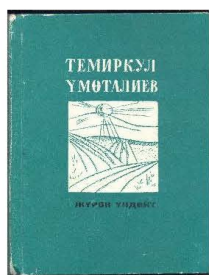
Темиркул Үмөталиев жаш окурмандардын арасында, 1970- жж.

Темиркул Үмөталиев балдар үчүн да көп чыгармаларды жараткан. Анын чыгармалары кыргыз мектептер үчүн хрестоматияларга киргизилген. Акын адабияттагы жарым кылымдык иш-мердүүлүгүндө кырктан ашык ыр жана

поэмалардын жыйнактарын чыгарган. Анын китептери орус, өзбек, казак, тажик, литва тилдерине которулган. Темиркул Үмөталиевдин ырлары немец, англис, испан, француз, венгер, поляк тилдерине которулуп, антологияларга кирген.

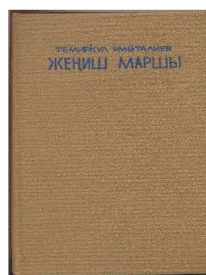
1968ж.

1974ж.

1977ж.

1978ж. ж.б.

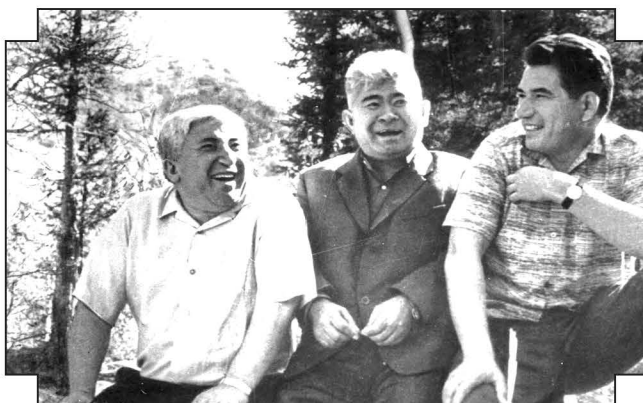

Темиркул Умөталиев иш үстүндө 1980- жж.

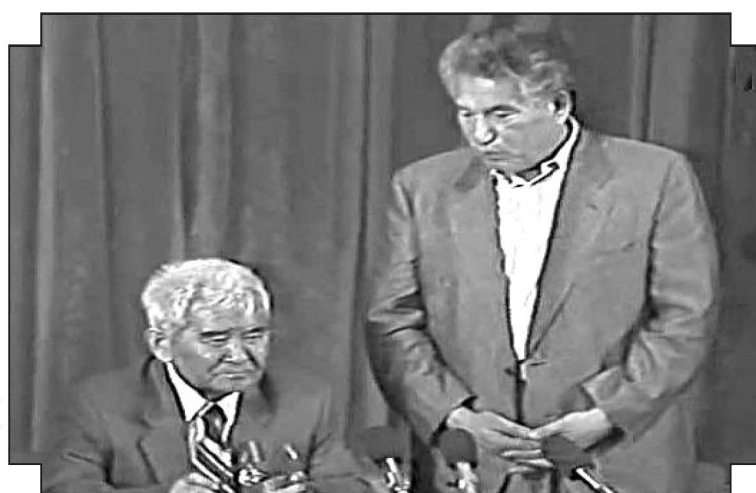
Темиркул Умөталиев көптөгөн жаш жазуучуларга, адабиятчыларга китептерин чыгарганга жардам берип, премия, сыйлыктарды сунуштап, жашоо-тиричилигине да жардам берип турган, алардын арасында - Түгөлбай Сыдыкбеков, Сүйүнбай Эралиев, Сооронбай Жусуев, Токтоболот Абдымомунов, Муса Жангазиев, Түмөнбай Байзаков, Камчыбек Джунусов, Мухтар Борбогулов, Төлөгөн Касымбеков, Төлөн Шамшиев, Асанбек Стамов, Смар Шимеев, Майрамкан Абылкасымова, Турар Кожомбердиев ж.б. Кийин көбү кыргыз адабиятынын классиктери болуп калышкан. Акын кыргыз көркөм адабиятынын сынчыларын, публицисттерин да тарбиялап, даярдаган - Камбаралы Бобулов, Дженбай Самаганов, Мухтар Борбугулов, Салижан Жигитов ж.б.

Темиркул Умөталиев менен Чынгыз Айтматовдун, эки таланттын ортосундагы болгон алака-катыш өзгөчө достук мамиледе жана бийик адамгерчиликте болгон.

Чынгыз Айтматовдун «Жамийла» повести көпчүлүк кыргыз жазуучулары тарабынан кабыл алынбай калганда акын Темиркул Умөталиев жаңыдан жазып келаткан жазуучуну көкүрөк керип коргогон! 1959-ж. Фрунзеге казак адабиятынын классиги Мухтар Ауэзов келгенде Темиркул Умөталиев Ч.Айтматовду казак элинин улуу жазуучусу менен жолугуштуртуп, тааныштырган. Ошол окуялардан кийин Темиркул Умөталиев менен Чынгыз Айтматовдун ортосунда бекем достук мамиле жаралган.

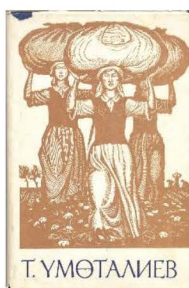
Темиркул Үмөталиев, Расул Гамзатов, Чынгыз Айтматов Ала-Арчада, 1968-ж.

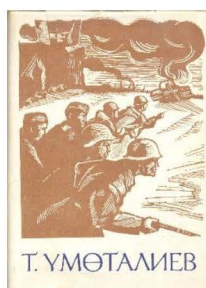
Темиркул Үмөталиевдин 80 жылдык мааракесинде. Салтанаттуу чогулушту Чынгыз Айтматов өзү алып бара жатат. 1988-жыл.

XX к.1970 – 1980-жж. Темиркул Үмөталиев үчүн чыгармачылык жагынан эң эле жемиштүү болгон. Ошол жылдары «Тоо гүлдөрү», «Таңшы комуз», «Тегене»,

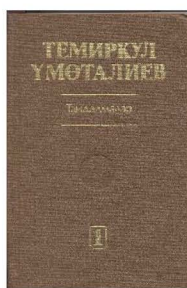
«Башталыш», «Кубултуу», «Ырлардын кечки уясы», «Кыш өмүрү», «Алпкаракуш», «Кыргыз кайрыктары» ж.б. жыйнактар жаралган. Ушул жылдары акындын 115 китеби басылып чыккан!

Чыгармалар жыйнагы I-том, 1971ж.

Чыгармалар жыйнагы II-том, 1971ж.

Тандалмалар I-том, 1989ж.

Тандалмалар II-том, 1989ж.

Темиркул 2003ж.

1968-ж. Темиркул Үмөталиев “Кыргыз эл акыны” деген ардактуу наамга ээ болгон. 1982-ж. “Тоо гүлү” ыр жыйнагы үчүн акын Кыргыз Республикасынын Токтогул Сатылганов атындагы Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты болгон.

Кыргыз улуттук адабиятын өнүктүрүүдөгү зор эмгеги үчүн Темиркул Үмөталиев “Ленин”, “Эмгек Кызыл Туу”,

“Элдердин достугу”, “Октябрь революциясы”, эки жолу “Ардак белгиси” ордендери, ошондой эле майдандагы эрдиги үчүн “Кызыл Жылдыз”, “Улуу Ата Мекендик согуш ордени”, “Кавказды коргоо үчүн”, “Будапештти алуу үчүн”, “Германияны жеңип чыгуу үчүн” медалдар менен сыйланган, мурдагы Союздун жана республиканын бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун төрагасы Төрөбай Кулатов Темиркул Үмөталиевге Эл достугу орденин тапшырып жатат, 1970-жж.

1988-ж. Темиркул Үмөталиевдин 80-жылдык мааракесине карата Кыргыз ССРинин Жазуучулар Союзунун атынан акын **Социалисттик Эмгектин Баатыры** деген наамга көрсөтүлгөн.

Турдакун Усубалиев жазган: “Темиркул Үмөталиевдин акындык талантына зор маани берип, анын Ата Журт алдында сиңирген эмгегин жогору баалап, ага сонун монумент эстелик тургузуп, Ош шаарындагы университетти анын ысымына ыйгарып отурганы үчүн биз Кыргыз Республикасынын тунгуч Президенти Аскар Акаевич Акаевге зор ыраазычылыгыбызды билдиребиз. Темикенин арбагы эли - жерине ыраазы болсун. Улуу акын, касиеттүү карыябыз эли жеринин эси - көөнүнөн эч качан кетпей, тарых бара-

гынан өчпөй, кылымдан кылым карытарына ишенебиз. (Темиркул. “Журт агасы Темикем”. Бишкек, 2003, 10-б.).

Эл катмарынан кайнап чыгып, өмүрү өткүчө эл турмушун ырдаган эң сонун акын, замандын таккан сыноолоруна сергек поэзиясы, граждандык кажыбастыгы менен татыктуу жооп берген улуттук адабиятыбыздын көрүнүктүү өкүлү узакка созулган чыгармачылык ишмердигинде өзү үчүн өлбөс-өчпөс эстелик тургузду. Ал Тынчтыкты коргоо комитетинин мүчөсү, Республиканын китеп сүйүүчүлөр коомунун алмашуусуз төрагасы болуп ийгиликтүү иштеген. Улуттук маданиятыбыздын өнүгүшүнө орошон салымын кошкон улуу инсандын өрнөгү азыр да уланып жатат.

Арбагы ыраазы болсун!

*Карасам кыргыз жерин шашылбай жай:
Гүлгө бай, шиберге бай, сууларга бай.
Көлү көп, кар жамынган тоолору көп,
Кызыгып карайт көктөн күн менен ай.
Карасам кыргыз элин шашылбай жай:
Ойго бай тоонун таза абасындай.
Ырга бай айтып бүткүс “Манасындай”,
Таалайын сактайт көздүн карасындай.*

Темиркул Үмөталиев

